

KÁRPÁTI LAPOK

A turistaság, a honismeret és a természetvédelem terjesztésére
Kiadja a Magyarországi Kárpát Egyesület

Szerkesztő: Nagy Péter, peter.nagi@t-online.hu

Internet: <http://www.karpategyesulet.hu>

Postacím: 1244 Budapest, Pf.: 800.

Az „Északi Zöld”

A címbeli cikksorozatot 2005. évi májusi számunkban kezdtük el. Azóta majd' minden hónapban szakaszról-szakaszra ismertettük az Északi Zöld elnevezésű és természetesen zöld színű, új turistaútvonal kialakítását. A Magyarországi Kárpát Egyesület hivatalosan nem, de lelkes tagjai által szép számmal résztvevett e hatalmas munka tervezésében, bejárásában, sőt még a kivitelezésben is. A Balassagyarmat és Sátoraljaújhely közötti, elsődlegesen a magyar-szlovák határszakaszon kialakításra került, kb. 390 km hosszú, egybefüggő gyalogtúraútvonal ötlete Bánhidi Attiláé. A kivitelezést Mályi József vállalta és feladta a térképszekedéstől a táblák legyártásán keresztül az ecset húzogatóig, szinte mindent magában foglalt. Sokszor egyedül dolgozott. Szabadnapokon, hétfőként az MKE tagjai segítettek. Nem szabad elhallgatni, hogy a tiszta célkitűzés és nemes szándék mellett, a gyalogos turistáknak kidolgozott és megvalósított útvonal, a támogatók mellett, ellenségeket is szerzett. Az érdekek sajátos játéka ez, amely sok bosszúságot és többlet munkát követelt a kivitelezőtől. Azonban előre a turistaúton! Jelen lapszámunk teljes terjedelmében az Északi Zöld befejező munkálatairól tudósít.

„Csak száraz időben és csak hegymászóknak” szolt a figyelmeztetés a Bükkben. Itt ez az egyetlen életveszélyes szakasz

Északi Zöld jelzéstetés 2006-ban

Tizedik rész

Munka a Hernád mentén, Hidasnémetitől – Felsőkékedig

2006. március vége – április közepe

Befejeztem a vasútállomás felé leágazó Z négyzet jelzést. Elindultam Hidasnémetit keresztező úton a Hernádon átívelő híd irányába. Egy kis utcán, egy még kisebb református templom előtt siettem el. Kértem a főútra, egy kicsike térre. A tér túlsó oldalán áll egy érdekes házíki. A homlokzat-domináns épület, egy fűszerkereskedő zsidó asszonyé volt. A tér után, a Gönc felé vezető úton azonnal kiérünk a Hernádon átvezető hídhöz. Hosszú évszázadokon keresztül fontos szerep jutott neki. Hidasnémeti ezért vámszedő állomásként működött, vámszedőként gyarapodott. Az 1848-49-es szabadságharc idején a császáriak Klapka György elől menekülve felrobbantották. A második világháború vége felé a németek akarták felrobbantani, de egy helyi ember, élete feláldozásával mentette meg. Emléktábla őrzi hősiességét:

A HÍD ISMERETLEN MEGMENTŐJÉNEK EMLÉKÉRE, AKI ÉLETE FELÁLDOZÁSÁVAL VÉDTE MEG AZ ESZTELEN ROMBOLÁSTÓL 1944. DEC. 17-ÉN

Később mégis felrobbantották, mert újat, korszerűbbet építettek mellé. A hídon átkelve, csodálkozással láttam az áradó Hernád folyót. Hatalmas sebességgel rohant lefelé. Próbáltam megbecsülni a sebességét. Merészen úgy 15, maximum 20 km/h-ra tippeltem. Később a gátortól tudtam meg, hogy legalább 30 km/h-s volt. A Hernád másik partján, egy parkoló, pihenő található. A pihenőnél lemerészkedtem a vízig. A híd lábán graffitiket láttam. Még kiálltak a vízből. A kis pihenőnél Nepumuki Szt. János őrzi a hidat.

Átkeltem a Hernádon. Kelet felől tornyosul a Zemplén. Ha a turisták többségét megkérdezzük,

melyik magyarországi hegységeket kedvelik leginkább, legtöbbször a „B” be-tűseket, a Bükköt, a Bakonyt és a Börzsönyt említik. Én már középiskolás koromban megismerkedhettem a Zemplén sejtelmes, vadregényes hegy óriásaival. Mindig is elvarázsoltak a hatalmas, égbe-törő vulkáni csúcsai. Amikor a Zemplénben túráztam, mindig történt valami nagy kaland. Itt-ott még havas csúcsok árulkodnak arról, hogy a hegyekben tél volt. Máshol is nyilván, de a távoli ormo-

kon még tartja magát. Végignéztam a hegycsúcsok sokaságán. Nem vettem elő a térképet, hogy csak a látvány hasson rám. Találgattam, néhány nap múlva, merre vezet majd az utam, mikor túljutok a Hernád széles árterén.

Találgattam, hogy melyik lehet ama Borsó-hegy, a hírhedté vált Borsó-hegy (757m). Ez év január-jában szlovák katonai repülőgép igyekezett haza Boszniából. Már-már hazaért Kassa városába.

Végigrepülünk a völgy felett, teszünk egy-két vidám, kis kanyart és már otthon is vagyunk - gondolhatták a katonák. Nem értek haza. Csak egy a negyvenvalahány közül. Hejce fölött a Zemplén, hirtelen nagyra nőtt. Hatszáz méter magas várfalként emelkedik a Hernád völgye fölé. A gép hegynék ütközött. A tragédiát emberi hibára vezették vissza.

Búcsút vettem a kellemes kis pihenőtől és Nepumuki Szt. Jánostól a Hernád híd Őrzőjétől. A gönci műúton elindulva diófákra festegettem a zöld turista jelzéseket. Ahol a kis vasút keresztezi

az utat, ott a szántók és legelők közül kiemelkedő vasúti töltést követve, balra, pontosan keleti irányba fordultam. A kopasz terepen nehéz feladatnak látszott jelzéseket elhelyezni. Ezért a műútról való letérőben kitettem egy iránymutató táblát, legalább az bátorítsa a térképet olvasni nem tudó turistákat. Később a vasúti töltés mentén is sikerült néhány jelzést elhelyeznem. Kb. egy kilométer után, nyárfaerdős rész elvált a töltéstől. Széles szekérút kanyarog, azt követhetjük előbb a régi „rakodó-

ig”, majd az Abaujvár műútig. Kevés jelzést tudtam elpotyogtatni, de az út egyértelmű, nem okozhat gondot a lekövetése. A műút elérésekor nyílik özőne terelget minket az Északi Zöld útvonalán. Ismét balra fordulunk. Diófák kíséretében, Zsujtára ballagunk be. A falu határában hatalmas tábla hirdeti, hogy az Európai Unió Sapard pénzeiből szennyvíz vezetékét építettek a faluban. Kell a tábla, a hatalmas tábla, a sok hatalmas tábla, mert így mindenki megtudhatja, ki volt a nagylelkű adakozó és, hogy milyen „projekt” alapján készült el a mű. (Egyébként a zárt rendszerű szennyvíz tárolás vagy szennyvíz elvezetés mindenütt kívánatos lenne, mert borzasztóan szennyezett a talajvíz-készlet. A fűrt és ásott kutakat nem lehet ivóvíz nyeresre használni.) A faluba beérve, az Északi Zöld jelzéseinek otthont kerestem. Fákat, villanyoszlopokat, melyen virítva a turistákat kalauzolhatják. Sajnos a villanyoszlopok leginkább kerítéseken belülre kerültek. Az út mentén csak cseresznyefák állodogáltak. Néhány ember kint állodogált az úton. Ha én elkezdek cseresznyefákat festegetni, még rám szólhatnak. Hántolóval nem szoktam a cseresznyét bántani, de némelyiket egy kicsit meg kell vakargatni. Ahogy jobban szemügyre vettem a fák törzseit, szinte mindegyik törzsén, súlyos sérüléseket láttam. Megkérdeztem az egyik nénikét, hogy milyen hurrikán járkált errefelé. Elmesélte, hogy az nem hurrikán volt, hanem a „projekt”. Ahogy a csőnek ásták az árkot, megsértették a fák törzseit, letördelték az ágait, némelyik fát ki is döntötték. Jó, persze, ha jön a „projekt”, akkor egy kicsike veszteséget is el kell viselni – nálunk! Ezt mi tudjuk. Megtanultuk, megtanuljuk, meg fogjuk tanulni. Nyugaton vagy a magyarországi pénz világában (ahol csak azt keresik, hogy milyen ürüggyel ne fizessék ki a vállalkozót) a „projekt” szelídebben közlekedik...

Zsujta egy szegényes kis falu. A 18. században kismesek lakták, több gyönyörű kúria árulódik róla. Az egyik legszebb (legarányosabb) épületet 1883-ban Dr. Nagymáthé István, köz- és váltóüggyvéd építette a családjának. Érdekes, hogy fia Gyula, aki később sebész orvos lett, haláláig (1980) abban a nagy házban lakhatott. A ház udvarán álló haranglábnál, útirányjelző táblát helyeztem el.

Meredek emelkedőn hagyjuk el a falut. A tőre kiérve, szántó között vezet az országút. (Jelzések az út menti akácfákon találhatóak.) A térkép szerint, – ami megegyezik a főnököm útvonal kijelölésével – a műútról derékszögben jobbra, vagyis délkeleti irányba kell letérni. Bártfai Zsolt határőr parancsnok szerint butaság arra menni, mert egy völgyben, ingoványos részen vezet egy földút. Semmi látványosság. Köves, sáros utak vannak arra. Sajnos, nem vagyok abban a helyzetben, hogy a Főnökömnek ellent mondjak, ill. a térképen megjelent jelzéseket figyelmen kívül hagyjam. Az elágazás jól felismerhető. A szántók között akácfasor indul el a műúttól. Jelzésfestés szempontjából, gyönyörű iskolapéldát produkálhattam. A földút minkét oldalára jelzést, vagyis „kaput” festettem. Remélem az utánam lopakodó borsodi ellenőröknek is tetzeni fog! Ha a kapum ellenére is bizonytalanok maradnának szegények, akkor a kihelyezett útirányjelző táblácskám is segítenek nekik a tájékozódásban. Az „akácos úton” elindultam a Diódombról az Osva-patak völgye felé. Az akácos út mindkét oldalán akácfák vannak – ideiglenesen.

Csak addig, amíg meg nem nőnek. Ahogy már tűzifaként számításba jöhetnek, akkor azokat kivágják. Nos, hova tegyem a jelzéseimet? A legjobb, ha a derékban elkaszált csonkokra pingálok. Azokat már lusták lesznek tovább vágni. Sok munka, kevés haszonnal... A csonkok biztonságban vannak. A csonkok, biztonságban vannak, már a nagytökének sem kellene! Legfeljebb akkor, ha újra megnőnek. A fejsze megpihen, majd új erdőket keres. A korábbi nagy esőzések a szántókról bemosták a földet az akácok útra. Néha lábszárközépig dagasztottam a sarat. A felső vezeték keresztezése után északkeletnek fordultam. Meredek, köves részen botladoztam lefele. Egy régen felhagyott trafó állomásnál jobb kézre elindul egy út a Telkibánya felé vezető műút irányába a patakot keresztezve. Az Északi Zöld tovább kereste az északkeleti irányát a patak völgyben. Szántók és legelők között érdemes csendesen kirándulni, mert néha vadállatok lehet legelészés közben lencsevégre kapni. A legelőket ligetes erdő váltja fel, később a Várház aljától kikapaszkodva, felhagyott gyümölcsösben indulunk el északra. Úttalan utakon bolyongunk fölfelé, de mindenki találhat kedvére jelzést. Abaujvár és Telkibánya között van egy keskeny aszfaltozott kis út. Arra kiérve akác oszlopokra kihelyezett táblácskám mutatják az irányokat. Az oszlopot és a táblákat akkor helyeztem el, mikor Lápi bácsi is eljött nekem segíteni.

Sokáig dolgoztam, sokat haladtam. Amikor van biztos fedél – szállásom, akkor lehet haladni. Gyalogosan vissza Hidasnémetibe a határőrökhöz. Este, mire minden dolgommal végeztem, már éjfél is elmúlt.

Reggel korán keltem. A meteorológia nem sok jóval biztatott, mégis kocsiba ültem, és elmentem Abaujvárra. Ott ismét egy biztonságos helyet kerestem a kocsimnak. A helyi önkormányzat udvara megfelelőnek látszott. Alig kezdtem hozzá a festékek előkészítéséhez, nagy eső kerekedett. Alaposan eláztathatta a fa törzseit. Ha az eső el is állna, sokáig nem lehet festeni. Autóba ülve felmentem Kékedre polgármesterrel ismerkedni. Vele nem találkoztam, de a hivatalnokai kedvesen fogadtak. Később, maga a polgármester keresett telefonon, vagyis a kapcsolatépítés jó úton járt. Felmentem Felsőkékedre is. Kíváncsi voltam arra, hogy hogyan lehet a Telkibányáról érkező zöld keresztet

összekötni az Északi Zölddel. Szép tájakon, egyértelmű utakon, jó kapcsolódás kínálkozik. A Zemplén térkép „Kassai úti gesztenyefasor”-ról beszél, valójában az a gesztenyefasor, eperfasor. Esőázta-tottan visszaautókéztam Hidasnémetiben anélkül, hogy egy ecsetvonást tettem volna. Bártfai Zsolt parancsnok úr örült a viszontlátásnak, már diafilmekkel és helyi történeti könyvekkel készült a velem való találkozásra. Alig győztem fogadni a tengernyi információját a környékről. Kiderült, hogy éppen most dolgozunk Bánhidi Attilával az ismeretterjesztő kiadványunkon (mely a környékről is szól), még lelkesebben árasztott el az adatokkal. Elleptek a könyvek, a képek, mint a Hernád az árterét. Autójába ülve több pontra is elvitt, ahol a Hernád látványosan néhány óra alatt naggyá nőtt. Elmentünk a gátór Józsi bácsihoz is, aki mint élő lexikon öntötte magából az áradás adatait. A kezelésében lévő terület gyönyörűen gondozott. Még útközben feltűnt, hogy a Bársonys patak zsilipje mintaszzerű állapotban van, a mozgó alkatrészei alaposan le vannak zsírozva. Amikor megemlítettem neki, látható módon büszke volt rá. Látszik, hogy nagyon szereti a munkáját és azt a környezetet, ahol él – dolgozik.

Látszólag nem dolgoztam semmit. A jelzéstetésrel, valóban nem haladtam, de nagyon elfáradtam. Délután Bártfai Zsolt megkegyelmezett nekem, újabb ismeretanyagokkal már nem halmozott el. Lepihentem egy-két percre, nem többre, mert most Bánhidi Attila kért tőlem „SOS” írásos anyagot a készülőben lévő Északi Zöld kiadványhoz. Nosza rajta! A határország irodája készen állt az írásomat még aznap e-mail-ben továbbítani, de én képtelen voltam az ő munkaidejében elkészülni. Késő estig körmöltem. Másnap reggel jó idő fogadott, korán indultam volna terepre, de meg kellett várnom a hivatal nyitását. Új kor, új mondatok: itt van egy „CD”, ezt és ezt a „fájl-t” e-mail-ben át kellene küldeni erre és erre a címre. Fantasztikus disszonancia: festékes, sáros ruha, lap-top, CD, e-mail, ingyen szállás, állami megrendelés, stb. Mese, melyben, ha nem is vagyok királyfi, de jutott szerep nekem is. A titkárnő szívesen továbbította az írásokat Attilának. Attila sms-ben visszaigazolta... A „faxolás” a múlté. Az ecset azért még marad...

Ecsetet táncoltatni Abaújvár térségébe mentem. Megkerestem a Telkibánya felé vezető egerúton az utolsó jelzésemet. Onnan indultam Abaújvárra az Erődtemplom felé. Az egerút egyértelmű, fák nincsenek a szélén, csak egy-egy jelzést sikerült festenem. Abaújvárra beérve, a „fölső úton” egyenesen északra tartva megkerestem a 14. században épült gótikus (református) műemléktemplomot. Látható módon rogyadozik szegény. Kevés hívő látogathatja. Udvarán általános iskola működik. A templom után meredeken ereszkedik az utca lefelé. Erdélyből megszokott falusi kép tárul elénk. Élmény szép falusi házakat látni. Alig rontott a stílusukon a negyven-ötven év, bár az állaguk szomorú. A falu főutcáját új nép, új nemzedék lakja. A házakon megjelenő új népművészet harsányan hirdeti, szinte minden szín kikeverhető és akár több szín is büntetlenül festhető egy-egy homlokzatra.

A falut elhagyva, elindultam a Hernád ártere felé. Az utolsó házakat elhagyva, még kissé fölfelé kapaszkodtam az országúton. Akácok erdőhöz érve, egy kis ösvény indult balkézre lefelé. Azon kellett

az almáskertek felé indulni. Eleinte szép erdei úton haladtam, majd egy letarolt erdős rész következett. A térkép szerint, kissé visszakanyarodik az út, majd folytatja irányát északkelet felé. A valóságban, hiába kerestem a térképi utat, nem találtam rá. Ezért a jelzésem, szinte töretlenül haladt a megkezdett irányba, ki a mező szélére. Ott az erdő szélét követve balra kanyarodik. Egy vadászlesig mentem, ott jobbra fordulva északra tartottam. Jelzéseket a vadászlesekre és galagonya bokrokra tudtam elhelyezni. Mindig adódott egy-egy kényelmes és egyértelmű út, melyen jól lehetett haladni, de mindegyik a Hernádhoz igyekezett. Látszott Attila igyekezetén, hogy kerüli a folyóval való találkozást, de egyre közelebb sodródott hozzá. Pukonyecz-dűlőnél az út végleg a folyó árterébe fordult. Elővettem a 25 ezres katonai térképet, a GPS-t. Sokat, sokfelé méricskéltem, de csak beigazolódott, hogy a kijelölt turistaút beleviz az áradó folyóba. Árkon-bokron gázolva, átmászva kerültem a vizet. Eljutottam a Lapis-patakig. A megáradt folyó egészen a patak alsó fahídjáig duzzadt vissza. Ahhoz, hogy azt a hidat használni lehessen, két helyen is az árvizes részeken kellene gyalogolni. A patakon feljebb, csak Kékednél lehetne átkelni, akkor viszont, sokat kellene aszfalton kutyaolni. Mindenképpen az ártérben kell keresgélni. Az ártérben a jelzésfestéssel semmit sem haladtam, csak utat keresgéltem. Attila rám mordult, hogy nem vittem tízezres térképeket magammal, amin bejelölte a követendő utat. Valóban nem vittem magammal 10 ezres térképeket. Úgy tartom, hogy útkészítéshez kövek, ásók, lapátok, nagy teherautók kellene, a vízzel előntött területeken ecsettel és tízezres papír térképekkel nem sokra megyek. Megtaláltam azokat a jelzéseket, amiket ősszel Kébel Ádámékkal helyeztet el Attila számomra. A jelzések egyértelműen, bevezettek a vízbe. Nagyon kirándulva, alaposan megismertem a környéket. A jelzésfestéssel nem sokat haladtam, de egy komoly, jól kezelhető turistaút rendszer kezdett körvonalazódni előttem. Kékedtől Telkibánya, Regéc felé mostanáig egy határozott, jó nyomvonalú zöld jelzés vezetett. Az Északi Zöld miatt, Telkibányáról Kéked felé meg kellett változtatni a zöld sáv jelzést, mert egy jelzés nem ágazhat ketté! Telkibányától Kékedig és azon túl Felsőkékedig zöld kereszt jelzést kell vinni, becsatlakoztatva az Északi Zöldbe. Azért hogy, a kékedi Melczer-kasztélytól kisebb körtúrát lehessen tenni, kívánatosnak látszott a határ közelében lévő Melczer-keresztől, amit az Északi Zöld is érint, visszavinni Kékedre egy jelzést. Attila azonnal jóváhagyta az észrevételemet, így zöld négyzet jelzést kellett festenem még két kilométernyi útvonalon. Persze a zöld négyzet jelzés, ill. Kékedtől ki a határig a zöld kereszt jelzés nem szerepel a térképeken, valószínűleg majd kikapunk érte. Kéked polgármesterének Weszelovszky Máriusznak tetszett a törekvésünk, örömeiben szállást ígért nekem az ottani munkám idejére. Egy alkalommal, éltem is vele. A sikertelen nap után, visszatértem a hidasnémeti szállásomra, a határőrökhöz.

Április első napjaiban meglátogatott Lápi bácsi. Eljött segíteni a munkámban. A Hernád túljutott a tetőzésen. A gátőr szerint ez volt a második legmagasabb vízállás a folyón. Lápival már több olyan helyre is be tudtunk menni, ahova néhány nappal korábban nem sikerült. A folyó gyorsan húzódott vissza. Kipingáltuk az ártéri részeket. Több oszlopot és sok táblácskát helyeztünk ki Abaújvár, Kéked, Felsőkéked térsé-

gében. A jelzések mellett a táblákkal, már úgy érzem, igazán minőségi turistaúttá vált az általunk kifestett rész. Lápi két nap múlva hazautazott Miskolcra. Sok eső miatt, én is elhagytam a terepet, egy hétre hazautaztam.

Április 9-én Mónikával együtt indultam vissza a Zemplénbe. Kékeden álltunk meg a kocsival. Befejeztük az esőzések miatt félbehagyott Kéked – Telkibánya között a zöld sáv törlését és a zöld kereszt festését. Mivel nem akartunk a kéked-i polgármester terhére lenni,

Felsőkéked határában kerestünk valami eldugott zugot sátrunk számára. Erre a „Gyuri gödör” kínálkozott igazán alkalmasnak. Másnap végre újra elindulhattunk a határsávba dolgozni. A Szurok-hegyre (645m) kellett felmászunk.

Az abaújnádasi sorompótól nyílt dombháton közelítettünk az erdővel fedett hegy felé. A mezőn, egy darabig visszahagyott telefonoszlopokra festhettünk. Azután mindenre festettünk, amire csak tudtunk. Fa sehol se volt, ezért kövekre, fűszálakra. A határkövek biztosan kalauzoknak, nagy baj nincs a ritka jelzés miatt. Az erdőt elérve, előbb elvadult rész – bodzás fogadott, majd vegyesen bükk és fenyő. Kéked felől a Szurok-hegyre, kimondottan tiltották (Bükk Nemzeti Park) a z+ útvonalat. Kéked polgármestere nem is értette, hogy miért. Ha tiltották, akkor legalább nem kell foglalkoznunk vele. Még csak nem is gondoltam arra, hogy a tiltás ellenére akár egy db jelzést is fessek. Mégis valaki a nemzeti parknál feljelentett, hogy tiltott részeken festettem. A nemzeti park vezetője „törvényen kívül helyezett”, bárki nyugodtan belém köthetett munka közben. Kissé rosszul éreztem magam a bőrömben. Szerencsére a BAZ Megyei Természetjáró Szövetség és a Bükk Nemzeti Park levelezését nem sokan olvasták, ezért a helyi emberektől nem kellett félnem. Szépen haladtunk fölfelé a hegy élén. Szlovák oldalon szép szál bükkös fogadott, a magyar oldalon cseres növekedett. A csemeteerdőt kerítés ölelte, nyilván valami vadás lehetett azon a részen. Nyilván azért nem engedélyezték turistaút fölvezetését délről északra.

Szélesebb gerincéken kapaszkodtunk fölfelé. Nagy andezit kövek hevertek szerte-szét. Mohás hátukkal különlegesen széppé tették az utunkat. Jelzéseinket a tiltott terület kerítésére festettük. Ahogy közeledtünk a tetőhöz, a kerítés elmaradt. Tavasz volt. Már hiányoltam a tavasz hírnökeit, a hóvirágokat. Mióta beléptünk az unióba, mióta egy-egy szál hóvirág leszakítása 10.000,- forint bírsággal jár, azóta nem láttam a tavasz lámpását. Most, hogy közeledtünk a csúcs felé, hirtelen észrevettem őket. Hirtelen, nagyon gazdagnak láttam Magyarországot. Legalább kétmilliárd háromszázmillió forint hevert az erdőben. Mintha behavazott volna. Gyorsan lefotóztam néhányat, a képeket Mónikának adtam. Nem téptünk le virágot, hiszen az ember nem tudhatja, hogy az ellenőrök mely bokor mögül figyelhetnek, honnan csaphatnak le ránk, mikor büntethetnek meg, azzal is (a büntetés összegével) enyhíteni az államkassza éhségét.

A határsáv nem megy fel a csúcsra. A magyar oldalon lévő csúcsig, kb. 70-80 méteres részen, zΔ jelzést festettünk. A zöld sávot északkelet felé folytatva, éles, köves részen vezettük tovább. Gyönyörű részekben kirándulhattunk. Az eddig határsávi részek közül, talán a legszebb és legvadregényesebb részeket ismerhettük meg. Meredeken ereszkedtünk le az Eszkárosi sorompóhoz.

Szép erdő, sok jó jelzés. Könnyű munka. A sorompó a Hollóháza és a szlovákiai Eszkáros között épített köves, aszfaltos úton akadályozza a szabad átkelést a két ország között. Talán a határátlépési pontok besűrítésével, itt is felnyílik majd.

A sorompó után, ismét nagy kaptató, a Nagy-Hrabó (585m) várt reánk. A magyar oldalon cserjés fogadott és néhány magányosan álló bükkfa. Nagy lendülettel festegettünk, jól haladtunk, de a munkát egyszer abba kell hagynunk. Vissza kellett gyalogol-

nunk Kékedre és azon is túl a „Gyuri gödörhöz”, ahol a kocsinkat hagytuk. Választhattuk volna a már megismert határsávot, vagy a lentebb kigyózó műutat. Hegyet mászni nem volt kedvünk, ezért inkább a hosszú esti műút – kirándulás mellett döntöttünk. Szinte szédelegtem, mikor Kékedre beértünk. Pár nappal korábban segítségemre volt egy tanárember. Nem ismertem fel, csak akkor, amikor meglepetésemre egy „ismeretlen ember” meghívott minket Mónikával, egy-egy pohár sörre. Volt olyan kedves, hogy még Felsőkékedig is elfuvarozott. Nagyot haladtunk előre. A Gyuri gödörben nem volt kedvünk aludni, ezért áttettük székhelyünket a Nagy -Milic közelébe a Panoráma büféhez. Szerencsénkre éppen volt ott egy Laci nevű ember, aki megengedte, hogy kerítésen belül sátrazhassunk. Előre látható volt, hogy néhány napig ott fogunk táborozni.

Ha valaki térképpel kezében olvassa ezt a beszámolómat (egyáltalán, ha valaki olvassa...), akkor láthatja, hogy a zempléni műutak nem lehetnek valami nagyon forgalmasak. Bizony, írom Néktek: kiválóan alkalmasak kerékpártúrákra! Kéked és Hollóháza, Hollóháza – László-tanya közötti részek nagyszerű bringás túrákkal kecsegtetnek. Szint is van bőven, de az út minősége és szépsége kárpótol minden nehézséért.

A költészet napján (április 11.) későn keltünk. Egész éjjel esett az eső. Táblák festegetésével mulattuk az időt. Reméltük, hogy délelőtt kellő mértékben megszáradnak a fatörzsek.

Dél körül elindultunk a Bodó-réten, majd a Drahosi-réten keresztül ki a határsávhoz. Megtaláltuk az elrejtett vödreinket. Elindultunk a László-tanyát a határsáv mentén megkerülni. A határsávban csak néhány fa álldogált. A fákra elhelyezett jelzéseink alapján is biztosan lehet tájékozódni. A Drahosi rét védett terület, ezért csak a határsávban szabad közlekedni azoknak, akik oda betévednek. A rét északi részén szép szál bükkösbe futunk be. Az erdőben mély árkokat és a Kelemen-völgyi patakot keresztezi a határsáv. Csendesesen esni kezdett az eső. Igyekeztünk úgy festeni a fák törzseire, hogy a lefolyó vizek ne mossák le a festéket és a magyar szabványnak is megfeleljünk. Ez a mókázás addig ment, amíg az égben nem kezdtek el tologatni a bútorokat. (A villámlás elmaradt, de dörgött rendszeren.) Végül kilyukadt a plafon, és a rengeteg víz a nyakunkba nem ömlött. Gyorsan elrejtettük a festékes vödreinket és visszasiertünk a Panoráma büféhez.

A nappól rengeteg idő maradt még. Lementünk Hollóházára. Igyekeztünk megismerkedni a polgármesterrel, de nem sikerült találkozni vele. Túl sok mondanivalónk nem volt számára, szállítás sem nagyon kellett a városkában. Bevásároltunk és visszatértünk a büféhez. Azonnal észrevetük, hogy megérkeztek a tulajdonos (Jolika és Mariska) nénik. Előbb engedélyt kértünk tőlük is, hogy az udvarukon sátrazhassunk, de a zuhogó esőre való tekintettel, inkább szállást kértünk.

Napi egy ezresért megérte kényelmes ágyban aludni. Mivel dolgozni jöttünk, nem üdülni, azt reméltük, hogy hamar elvonulnak az esőfelhők. Másnap kicsit esett az eső, majd havazni kezdett. Munkáról szó sem lehetett. Persze, teleraktuk a házat útiránymutató tábláicskáinkkal. Számolgtunk, rajzolgattunk, festegettünk. Maga a jelzésfestés egy lépést sem haladt, csak a pénztárcánk „karcúsodott”. Délután felsétáltunk a Nagy-Milicre. Az ősz, a tavasz és a tél keveredett a csúcson közelében. Házban megszerkesztett táblákat vittünk fel a hegyre. Ott kiderült, hogy nincs olyan helyzetű fa a csúcson, amire mindhárom (egy helymegjelölő és két iránymutató) táblát fel lehetne tenni. Ezért kissé szétszórtuk azokat. A Milic kirándulás után, elmentünk az Eszkárosi sorompóhoz is, és ott is feldíszítettük egy fát. A napot így, mégsem hagytuk teljesítmény nélkül.

Késő délután három erdei munkás érkezett a büfébe kicsit iszogatni. Alaposan kikérdezgettem őket a környék életéről. Kicsit tartottunk a László-tanya új tulajdonosától. Félt volt, hogy az Északi Zöld festését a határsávban gátolni fogja. Kiderült, hogy a határsávban nem kell félnünk. Az ő területe körbe van kerítve, csak azt őrzik kutyákkal, macskákkal, őrző-védő emberekkel és esetleg madárinfluenzával. Bár nem hiszem, hogy tyúkokat tartanának a kastélyparkban, legfeljebb csirkéket.

Másnap reggel bizakodva keltünk. Reméltük, hogy az eső nem fog esni. Az eső valóban nem esett, csak havazott. Az éjjel 5-6 cm vastag hó hullott. Már nem volt mit, újabb táblákat festeni. Pihentünk és a pénztárcánkat tovább karcúsítottuk. A házínéikkel jól összebarátkoztunk. A szállásdíjat ugyan elkérték, de a napközben készített ebédekért semmit sem fogadtak el. Délután kimentünk a pár nappal korábban eldugott vödreinkhez. Feltérképeztük a térképen kék kereszttel jelölt utat, amit nekem kellett volna felfestennem. Korábban elleneztem az út megfestését, de mert veszélytelennek ítéltem meg, én is javasoltam Attilának. Javasoltam, mert így a határsávból jelzett turistaúton lehet turistaszálláshoz jutni. A Panoráma büféhez érkező nyaralók, turisták viszonylag rövid körtúrát tehetnek az Országos Kék-en fel a Nagy-Milicre, onnan a határsávban az Északi Zöldön megkerülve a lekerített László-tanyát a XVII. 17-es kőig, majd egy új jelzésen – mondjuk zöld négyzeten (ez a leglogikusabb jelzés oda) – vissza a házig. Ha ez a rész így valósulna meg, akkor ismét egy komplett rész készülné el. Attila korábban is szeretett volna egy hasonló megoldást, most az sms kérdésemre azonnal „OK” -val válaszolt. Puff neki! Kellted neked Józsi. Újabb munka, ugyanannyi gáziért... Na mindegy, legalább a turistáknak és a háznak jó lesz.

Havas tájon gázoltunk, árkon-bokron keresztül. GPS mutatta a helyes irányt a festékes edényeinkhez. Megtaláltuk azokat és láttuk, hogy megteltek vízzel. Jelzéseinket valóban lemosta az eső. Legalább egy kilométert kell visszamennünk a már kipipált részekre javítani. A XVII. 17-es határkőnél sikerült normális ösvényt találni a visszatéréshez. Jól megépített erdei úton, két kilométert kellett a házig gyalogolni. Este Mariska néniék sztrapacskával vendégeltek meg minket.

Tizenegyedik rész Felsőkékedtől–Sátoraljaújhelyig

2006. április közepétől – április végéig

Április 14-én végre nem esett semmi „szutyok”. Korán indultunk dolgozni. Már a háznál munkához láttunk. A határsáv felé menet a zöld négyzetnek elkészítettük az alapozó festését. Kiértünk a XVII. 17-es kőhöz. Onnan visszamentünk addig, amíg már elfogadható minőségű maradt a jelzésünk. A többi eső áztatta jelzésünket felújítottuk, majd új lendülettel folytattuk az újabb jelzések festését. A térkép Polyáska néven említi azt a részt, ahol hatalmas kövek között vezet az út. Ott, vigyázni kell a bokára, mert hamar kibicsakolhat. Némely határkövel spóroltak a határőrök, mert a nagy kövek tetejére piros kősapkát ragasztottak, sapka alá fehér gallért festettek. A nagy kő oldala mohától zöldelt. Így messziről virított a magyar Trikolor. Állítólag a kövek kihelyezése és karbantartása a szlovák határőr kollégák feladata, a határnyiladék tisztítása pedig a magyaroké. Lehetséges, hogy a szlovák határőrök mellkasában, magyar szív dobog?

Magyarország legészakibb részén járunk. Polyáskától a XVII. 17-18-as határkövek mentén, még gyönyörű erdőben, hatalmasra nőtt bükkfák között törpéknek érezhetjük magunkat. Az út mentén, a szélesen takarított határnyiladékban, elszórtan nagy kövek vannak. Olyan, mint az ördög malma. A Szurok-hegyen tapasztalt keskeny gerinc, itt széles hegyhátá váltzott. Helyenként vízenyős részeket is találni. A XVII. 18-as kőnél az erdei utak kereszteződésének pókhálójába a határsávba kimerész-

kedik egy szlovák zöld turistajelzés. Sokkal sötétebb zöld és kicsit kisebb jelzés, mint az Északi Zöld. Nem lehet összetéveszteni. Széles erdei út és a szlovák zöld jelzés csábítóan északra terel, a patakon túl. A határkövek füzérét nem lehet végig követni, mint korábban. A magyar turista térkép is bizonytalan abban, hogy az Oláh-rét felől csordogáló patak melyik oldalára kormányozza a magyar oldalról érkező vándorokat. A 18-as kőnél, hiába a határsáv, hiába van határkö sor, mégis el lehetne tévedni, – ha mi Mónikával, nem festettük volna sűrűn a jelzéseinket. Ugyanis a térképi rajzolás ellenére a határsáv nem lépi át a patakot. Utunk őserdőben emelkedik keleti irányba. Néha meglepetésszerűen bukannak elő a határkövek. Maguk a határőrök se találnak rá könnyedén, ezért a fákra nyilatkat festettek, azok jelzik az irányukat. Tisztított határnyiladékokat ne is keressenek az ide tévedők! A patak túlsó oldalán, kényelmes székérút emelkedik az Oláh-rétig, de az már Szlovákia.

Tehát, össze-vissza erdőben, mélyen bevágódott, nagy áradások által tönkrement, keskeny erdei úton kapaszkodunk fölfelé. A Nagy-Almás-bércet északról megkerülve, dél felé kitarul a látóhatár. Több vadászles örködik egy mezőn, mely fölött jól látható a Károlyiak egykori vadász kastélya, a László-tanya épülete. A XVII. 19-es határkőnél megérkeztünk az országunk legészakibb pontjához. Szlovák oldalról sorompó áll, magányosan az erdei fák között. A Nyerges-hegyre meredek kaptatón lehet felmászni, de még széles a gerince. A következő csúcstra, a Hajagosra

vörös fenyők kíséretében, már éles gerinc vezet, messzire ellátni róla Szlovákia felé. Komoly erdőgazdálkodás folyik a szomszédunknál, a műutak majdnem elérik a határt. Hajagos sziklás csúcstömbjét mászni kell. Szegény határőrök.

A nyolcszázas csúcok közé beérve, már magashegyi élménye lehet a turistának. A lenti tavaszból, megérkeztünk a fenti télbe. A jelzéstetés hiába vártunk a tavaszi indulásra, tavaszi időre, idén az április még havat hozott, mely néhány napig megmaradt a Zemplén óriás és vadregényes hegyei között. A XVII.21-es kő után, dél felől megérkezett az Országos Kék jelzés. Azzal együtt másztuk meg a Nagy-Milicet. A csúcson áll egy borzalmasan ronda, össze-vissza maszatolt betonoszlop. Valamikor ez lehetett a (magyar) Országzászló tartó oszlop. Nem tudni mikor, a szlovákok, vagyis a csehszlovákok úgy rakták le a határköveket, hogy ez a „csúcstészta” az ő területükre kerüljön. E miatt, jelzéseinket alig tudtuk szabvány szerint elhelyezni a környékén. Tábláinkat össze-vissza rakosgattuk a közeli fákra, de azokat olyan magasra, hogy kicsit ügyesnek kell lennie azoknak, akik azt le akarják majd tépni. (Hallom, hogy vannak már mindenféle szerzetek, akik mindenféle megfontolásból pusztítják a munkámat, leszedegetik tábláimat. Remélem a tisztelt Munkaadóm a hatalmával és anyagi támogatásával mellém, vagyis az Északi Zöld nemes ügye mellé áll, és a megrongált út kijavítását támogatja majd...)

Alaposan kipingáltuk a Nagy-Milicet, az Északi Zöld túra legmagasabb pontját, csúcsát. Valahogy úgy éreztem, hogy a csúcsmászás véget ért, ezután következik a befejezés, vagyis ezután már nincs sok hátra. Kicsit felszabadultabban követtük a gerincet a Kis-Milic felé. Délután két óra volt. Már számolgattuk, hogy ma még meddig juthatunk el. Szerettünk volna minél közelebb kerülni Pusztafaluhoz. Jó lenne a Miliceket magunk mögött tudni, ne kelljen újra visszamászni rájuk. Ahogy a Nagy-Milicről leereszkedtünk, szemerkélni kezdett az eső. Mire a Kis-Milicre értünk, már ismét zuhogott. A magunkkal cipelt, a Kis-Milicre szánt táblácskát kihelyeztük, majd gyors léptekkel, nagy hóban, visszasiertünk a Panoráma büféhez. A nagy eső, biztosan lemossa a jelzéseinket, legalább a Nagy-Milicig, tehát újra meg kell mászni mindkettőt. (Rengeteg időbe, rengeteg munkába, rengeteg pénzbe került a Zemplén Északi Zöld festése. A munkámban igyekeztem a turisták érdekeit képviselni, biztonságára vigyázni. És jöttek ők, akiknek semmi sem drága... Nyugdíjas léptek, árgus szemek. Az epilógusban, szóvá teszem!)

A következő nap reggelén (április 15-én), szép időre ébredtünk. Bizakodtunk abban, hogy végre egy jót haladhatunk. Mónika a tavaszi szünetét áldozta a jelzéstetés munkára. A kilenc napjából hét napon át esett az eső (vagy a hó)!

Szállásunktól, a Panoráma büfétől a Polyáskáig megfestettük a zöld négyzet jelzést. Rendkívül szép erdei úton csatlakozási lehetőség az Északi Zöldhöz. A Zöld-túrázóknak szálláslehetőség könnyű elérhetősége. Az út elkészült. Az út elkészült a saját költségemen, minisztériumi (Bánhidi Attila) jóváhagyással. Az út elkészült, részben a 2005-ben megjelent Zemplén turisztatérkép nyomvonalára szerint, kicsit racionalizálva. A többi, a ráérős ellenőreim, feljelentgetőim dolga.

A Panoráma büfé környékén végeztünk az Északi Zöld festésével. A Nagy-Milicet már Füzér - Pusztafalu felől is el lehet érni. Ezért elindultunk Füzér felé, talán ott, vagy a Csataréti erdészháznál kapunk szállást, vagy tudunk sátrazni. Átkocsikáztunk a Zemplén gyönyörű völgyein Füzérre.

Építik a füzéri várat. A faluban, szinte minden ház kiadó szobával rendelkezik. Minden nagyon szép és rendezett. Épül a falu is, tiszták az utcái. Szeretem a tisztaságot és a szorgalmas embereket, de menekülök a pénz világából. Attól a világtól, ahol mindenért fizetni kell, ahol cserébe szinte semmit sem kapsz. Menekülök attól a világtól, ahol minden akciós, ahol minden kedvező áron kínálnak, mégis minden minden nap drágább az előző naphoz képest, ahol elvenni akar mindenki, de adni csak nagyon kevesen. A Panoráma büfében megfizettük azt a szállásdíjat, amit kértek. Ezután Jolika és Mariska néni csak azon volt, hogy minél többet adjanak a vándoroknak, akik egyébként értük is dolgoznak. Az, hogy a jelzésfestők a turistaházak érdekében is dolgoznak, a turistaházak gondnokainál ma még nem csapódik le direkt mód! Azt gondolják, hogy a jelzésfestőknek az a dolga. Hát, ebben, nem vagyok olyan biztos! Itt, a Panoráma büfénél semmiképpen sem volt ez téma. A két néni örömmel süttött-főzött nekünk, mi nagy-nagy örömmel készítettük a jelzett útjainkat. A pénzvilág, lent maradt a völgyekben. Ahogy megérkeztünk Füzérre, megálltunk egy parkolóban. Azonnal megjelent egy hölgy, derekán csinos vesetasival. Abban jegytomb és váltópénz. Kell a váltópénz, ha a parkolási díjamat mondjuk 20 ezrevel fizetném. Tudtam jól, hogy nem fogja megadni, hogy mi azért akarunk itt parkolni, mert jelzést festünk az erdőben. Budapestet sem hatja meg, hogy ha ott dolgozom értéket teremtve. Nem a nőnek, hanem a pénznek szól, hogy megvártam, míg közel ér hozzám, majd mosolyogva elköszöntem tőle és más táborhely után néztünk. Így történt, hogy Füzér helyett, Pusztafaluba mentünk.

Vámos Laci tavaly ősz végén, utótalálkozózt szervezett Pusztafaluba a Mont Blanc túráján résztvevőknek. Az utótalálkozó alkalmával, szeretne volna bejárni az általam elkészített Északi Zöld közeli útjait. Sajnos, akkor még nem jutottam el odáig. Mivel hallottam tőle a faluról, kicsit otthonosabban éreztem magam abban az ismeretlen faluban. Kerestem az Öreg Bence turistaházat. A házat megtaláltam, a tulajdonost nem. A tulajdonossal beszélni szerettem volna, azért nagy természetességgel leparkíroztam a turistaház udvarán és onnan indultunk el jelzést festeni Mónikával.

Bánhidi Attilától hallottam, hogy a falu fölötti Sóllyom-kő – Tolvaj-hegy útvonulat a bőszi természetvédelem letiltották. Tilos arra kirándulni. Mónikával kíváncsiak voltunk arra, hogy mi lehet a tiltás oka? A tiltott részt nem lehetett eltávolítani, mert egy szakszerűen festett, piros háromszög jelzés vezetett fel a köves szirtre. A falu határában ránk köszönt egy természetvédelmi terület-tábla. Az még nem tiltó tábla, tehát nyugodtan tovább masíroztunk a piros jelzést követve. Később sem talákoztunk erősebb táblával, ezért végig nyugodtan baktattunk fölfelé. Ahogy kiértünk a Sóllyom-bércre, soha nem látott mennyiségben leánykőkörcsin telepre találtunk. Sok felé jártam már a Kárpátokban, de egyszerre ennyi kökőrcsint egy helyen, még nem láttam. Kezdem érteni a természetvédők fogfájását. Elszórtan kövirózsát is láttunk. Éles gerincen, érde-

kes vulkáni kövek között kanyarogtunk fel a Tolvaj-hegyre. Igazán szép rész. Minden a természet féltőn szerető és a természeti környezetet óvó turistának szeretettel ajánlom a bejárását!

A Tolvaj-hegy tetején északnak fordultunk. Gyors léptekkel a Nagy-Milic felé vettük az irányt. Markáns, jól járható gerinc hullámszik fölfelé. Meglepetésünkre, a piros háromszög jelzés nem maradt el a Tolvaj-hegy csúcánál, hanem velünk hullámvastagított a XVII. 26-os kőig, egy Izba feliratú fáig. Onnan a Bükkös-hegy oldalába tovább mentünk Mónikával az elhagyott jelzéseink felé. Meredek, köves kaptatón értünk fel a Kis-Milicre. Megtaláltuk az utolsó jelzéseinket. Alaposan tönkretette az eső. Mónika letáborozott a csúcson, én tovább mentem a pár méterrel magasabb Milicig. Egészen sokáig kellett visszamennem, jelzést javítani. Az „Országzászló” betonoszlopon is felújítottam a jelzésemet. Hangoskodó, nagy létszámú társaság érkezett a csúcsra. Örültek a szép tájnak és annak, hogy a hangjukat még Füzéren is hallják. Csoportképet készítettek a betonoszlopnál, kézzel támogatva azt, el ne dőljön. Remélem, nem maszatolták össze magukat nagyon a fehér és zöld festékes fallal.

Visszasiettem Mónikához, aki valahonnan a Kis-Milicre keveredett társaságnak reklámozta az Északi Zöldet. Munkánk dicséretében fürödve botladoztunk lefelé, immáron Tolvaj-hegy felé festegetve. Gyönyörű rész, érdemes bejárni. A csúcsra visszatérve, három táblát szegezünk fel el romos kilátó fa szerkezetére. Tovább festegetve, mit sem sejtve elindultunk északkelet felé. Nagy bozótnak, gyengén ereszkedett a köves út. Egy enyhe jobbos kanyar után, egyre meredekebbé vált. Egyre csak meredekebb lett. Olyannyira meredek lett, hogy Mónika a jelzéstetés be is szüntette. Fától fáig reszketett, hogy le ne zuhanjon a meredek nyiladéknak. Nekem a kötelességemet teljesíteni kellett, bízva a bakancsom éles peremében, sílécés kantnizást gyakorolva lépkedtem fától fáig, néhányat festegetve. Remélem, az ellenőreim, értékelni fogják hősiességem munkánkat! Amikor leértünk a XVII. 29-es határkőhöz, akkor Mónika megkönnyebbülve felsóhajtott. Én, magamban kérdeztem: akiknek ezt az utat most kifestettük, hogyan fognak majd utánunk jönni? Egy-két anyucizás biztos lesz, – ha nem történik baleset. Ha baleset fog történni, abból még más bonyodalom is következhet.

Leereszkedtünk a nagyon meredek hegyoldalon, kifutottunk egy mezőre, Tilalmasnak hívják. A határsáv balról megkerüli. Mi alaposan körülnéztünk, hogy miért nem lehet azon keresztül

vezetni az ösvényünket? Nem találtuk meg a kérdés nyitját, ezért a térképi jelölésnek és nyilván a Főnököm rendelkezésének engedelmeskedve, körbe festettük a mezőt. Ezután, majd mások is csodálkozhatnak. Azért, a mező túlsó oldalára fölfestettünk egy akkora jelzést, amit a Holdról is látni lehet.

A további kérdésünk az volt, hogy miért nem engedélyezik az Északi Zöld a határsávból való becsatolását Pusztafaluba, mikor a hegyről leérve, a mező és az erdő szélén, egy jó minőségű sze-

kérút vezet a falu irányába? Kocsival szabad arra menni, gyalogosan, nem! Nos, a természetvédő szervezeteknek, nyilván azért van olajzöld Pajeró-juk, mert ők ezt tudják, én nem. Alaposan elfáradva, ezen a kocsúton ballagtunk vissza Pusztafaluba.

A turistaházat éppen elhagyni készültünk, amikor összefutottunk az Öreg Bence unokájával, a turista centrum jelenlegi tulajdonosával. Töredelmes, beismerő vallomása szerint, tizenégy - tizenöt évvel ezelőtt, édesanyjával kettesben, ő festette fel a piros háromszöget a Tolvaj-hegyre és azon is túl a Csataréti erdészházig. Csak éppen nem jelentették le sehova. Ezért nem tudtak róla a borsodi turista szervezetek, a turista térképészek és a nemzeti parkosok. A tizenöt éves ütött-kopott jelzés festésével is már engem vádolnak (Bükki Nemzeti Park). Vendéglátóm elmesélte „kellemes” csevegései történetét és küzdelmeit a helyi fanatikus természet őrrrel. A beszélgetések vége mindig az lett, hogy az őr, kifogyva a szóból, erőteljes lökdösődéssel próbált nyomatékot adni üresen kongó szavainak. Mivel a turistaház is, én is életveszélyesnek minősítettem a Tolvaj-hegy keleti lejtővel, mindketten egyetértettünk abban, hogy ki kell alakítani egy kerülő útvonalat, mely lehetőleg kikerülje a tiltott Sólyom-bércet is. A kerülő jelzés festése már nem az én (kisember) dolgom, de, mint

egykori hegymászó oktató és munkavédelmis, azért még tehetek valamit, hogy a veszélyes szakaszra felhívjam a turisták, csoportokat vezető tanárok figyelmét.

Másnap, ismét alapos esőt kaptunk. Húsvét lévén, eleget téve áhítatos kötelességünknek, meglátogattuk a helyi református templomot, részt vettünk az Istentiszteleten. Az eső még délutánra sem állt el, ezért csak táblázásra vállalkozhattunk. Négy táblát készítettünk. Mind a négy tábla a Tolvaj-hegy veszélyes részének kikerülésére szolgált. A csúcsról leereszkedni akaróknak komoly figyelmeztetést szántunk, ezért a leereszkedési utat „életveszélyesnek” minősítettük. Az idősebb turisták, és az iskolás gyerekeket túráztató tanároknak kellő lelkiismeret-megnyugtató intelem. Ha az út életveszélyes, akkor nem próbálkozom vele. A bátrabb, ügyesebb turisták, hegymászó önjelöltek, körütekintőbben merészkednek bele. A hegy lábánál csak „veszélyesnek” minősítettük az emelkedőt, hiszen fölfelé könnyebb mászni, mint lefelé ereszkedni. Még két táblát helyeztünk el. Azokat a falu határában.

Amikor a tábláknak helyet kerestünk, akkor találtunk rá a nemzeti park szigorúbb táblájára, mely a védett területre való belépést engedélyhez köti. Hallottam, hogy a természetőr még a saját portán termett gombák szedését is megtiltotta a helyieknek. Nem csoda, hogy a park oszlopát ismeretlen tettesek kidöntötték, a tábláját behajították a tüskés bozótba. Még jó, hogy csak a táblát dobták be a szűrős bozótba...

Azért, itt a Tolvaj-hegy esetében, komoly a helyzet. Egyfelől, teljesen jogos a Sólyom-bérc védelmi igénye. A leánykőkörcsín és a kövirózsa páratlan populációjával találkozhatunk. A Pusztafaluban megélnékül turisták, tömeges, ellenőrizhetetlen turizmust eredményez a környéken. Sajnos nem csak a városi ember, de sok esetben még a turisták sem tudják, hogy hogyan kell az erdőben viselkedniük. Nem szemetelünk, nem üvöltözünk, nem tépkedjük le a virágokat, nem térünk le a jelzett ösvényekről, stb.! A környék fantasztikus természeti értékeit védeni kell! Ez nem

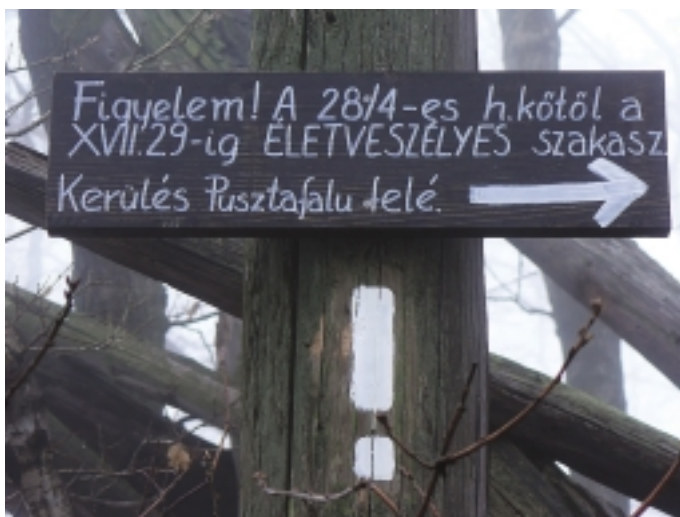
lehet vita tárgya. Másfelől adott a szegényes térség, melyben kevés a megélhetési lehetőség, a munka. Tudjuk, hogy a turizmus húzó ágazat lehet, kenyeret biztosíthat sok családnak. Harmadrészt; folyamatos turista útként, kifestettük az Északi Zöldet Balassagyarmattól Sátoraljaújhelyig. A fő útvonal, több, mint 390 km hosszú. A Tolvaj-hegy életveszélyes része miatt, nem lehet a folyamatos ösvényt megszakítani. Ha van egy veszélyes szakasz, akkor lehetőleg minél kisebb kerülővel, ki kell kerülni. A Tolvaj-hegy veszélyes részét a csodálatos Sólalom-bérc két oldalán lehet kikerülni. Valami közös megoldást kell találni a felmerült kérdésekre, mert csak az indulatok fodrozódnak (generálódnak) és szaporodni fognak a tilosban és a veszélyes helyeken túrázókat ért balesetek. Lehet a természetet védeni, sőt, kell is védeni, de az emberélet mindennél fontosabb!

A tárgyaló asztalokat azért találták ki, hogy értelmes emberek leülhessenek mellé és megegyezzenek az esetlegesen vitás kérdésekben! Ha a megegyezés nem jön létre, akkor következik a tüskés bozót...

Április 17-én húsvét másnapján hétfőn, szép reggelre ébredtünk. Bizakodva abban, hogy Mónika utolsó szabad napján jól haladhatunk, kimentünk a Tilalmashoz. Jelzéstetés megkerültük a tilalmas mezőt. Elindultunk a térképen erős talajeróziósnak lefestett vidéket bejárni. A térképen jól mutatott. A valóságban is izgalmas, gyönyörű részt jártunk be. Néhány mély árkot kikerül a határsáv, néhányat merőlegesen keresztez. Itt cross motorral jelzést festeni, biztosíthatom, nem lehet. A Nagy Hársas-hegyre meredeken kapaszkodik fel az út. Széles a nyiladék, jól járható. A tető után, valahogyan megváltozott a zempléni hangulat. A nagy fák helyét cserjések foglalták el, később letarolt tisztásokon keresztül vezetett az határsáv. A vad hegoldalakat, gerinceket, lágyabb hullámváz, szelídebb dombok váltották fel. A korábbi esőzések miatt, hatalmas töcsákat kerülgettünk a XVII. 37 és 38-as kövek közötti részeken. Az alaposan lepusztított területen, alig akadtak jelzéstetésre alkalmas fák. Jól haladtunk. Kora délután, ismét azt számolgattuk, hogy ha eddig és eddig eljutunk, akkor az Északi Zöld fő útvonalát pár napon belül befejezhetem. Számítottunk és az eső csendesen újra szemerkélni, majd esni, később zuhogni kezdett. Délután kettőkor, ismét abban a tudatban hagytuk félbe a munkánkat, hogy ismét egy-két kilométernyi utat hiába festettünk ki. Bőrig ázva tértünk vissza Pusztafaluba. Kicsit elhagyott a humorérzésem. Ennyi mocsok idő! Másnap Mónika hazautazik. Sokat esett az eső, amíg segíteni velem volt. Jó idő esetén, már rég elfelejtettük volna az egészet. Már az is izgalmas kérdéssé vált, hogy lesz-e elegendő pénzem visszautazni a „Liberális Városba”?

Mónika szabadideje lejárt, másnap kedden bevittem Sátoraljaújhelybe. Még megmutattam neki a Újhely nevezetességeit: a Kossuth szobrot, a Magyar Kálváriát és a vasútállomáshoz kihegyezett Északi Zöld útirányjelző táblámat. Annyira tetszett Mónikának a táblám, hogy az előtt fényképezte le magát. A kép címe: „Én és az Északi Zöld végállomás táblája”. A történelmi jelentőségű dokumentum elkészítését követően, feltettem a pesti gyorsra, majd a vonat indulását meg se várva, elindultam a zöldet festeni.

zést festeni. Ahogy elindultam, szinte azonnal ismét szemerkélni kezdett az eső. Na, ez volt az a pillanat, aminek nem nagyon örültem. Az eső éppen hogy csak szemerkélt. Rendszerint beleerősített. Most inkább elállt. A határsávban visszatértem a tegnapi elázott jelzéseimhez. Azokat is újrafestettem. Amikor azok javításával végeztem, újabb részek festésére indultam tovább, tovább, egyedül. Szép erdőben tekereg a határsáv Vilyvitány fölött. Egészen a PT jelű tanösvény megérkezéséig szép. Azután a tölgyes akácokra vált. Nem fért a fejembe, hogy miért a ronda akácokban vezetik a tanösvényt és a korábbi szép tölgyesbe miért nem. Biztos vagyok abban, hogy aki a tanösvény útvonalát megálmodta, az aki azt engedélyezte, sokkal okosabb, mint én vagyok. Ezért nincs olajzöld Pajeróm...

A sok plusz munka miatt a jelzésfestéssel alig haladtam. Időben vissza kellett térni az autómhoz (Nem a Pajerómhoz, mert ahogy már említettem, az nekem nincsen. Egyébként nem irigykedem azokra, akiknek van.), hogy még szálláshelyet tudjak keresni magamnak. Visszatértem a faluba. Senkivel sem tudtam egy normális szót váltani, amúgy is túljutottam Vilyvitányon. Legjobb lenne, valahol Felsőregmec közelében táboroznom. Sötét este volt már, mikor bekocsikáztam a faluba. Minden utcáját végigpásztáztam, de minden utca félelmetesen sötét volt. Az utcákon ténfergő emberek egyike sem látszott jószágos polgármesternek, ezért inkább lecsurogtam Alsóregmecenre, ahol nyitva volt még a falu kultúrközpontja, a kocsmá. Ahogy megálltam és kérdésekkel a puttonyomban kikecmeregtem a kocsimból, egy csinos leányka odajött hozzám és megkérdezte miben segíthet?

Vilyvitányban állítottam le a kocsimat. Ahogy ott helyet kerestéltem számára, elásta magát egy dagonyában. Most a kocsim kiszabadítására egyedül maradtam. Legalább két órai küzdelem árán, sikerült kikecmereg-nem a sárból. Sokat segített, hogy nálam voltak az útjelzés-re szánt tábláim. Jól megtipporta a kocsni gumikereke. Belenyomkodta őket a sárba. Amikor ismét köves útra került a kocsim, alaposan, komótosan elmosogattam mindent. Elmúlt már dél is, amikor végre elindulhattam jel-

Néhány szóval ecseteltem a gondom. Ő azt mondta, hogy ebben a kérdésben leginkább a polgármester segíthet, aki éppen itt van a kocsmában. És a polgármester segített, aki éppen a kocsmában volt és – nyilván néhány önkormányzati képviselővel – beszélgetett. A falu szemétszállítási gondjait vitatták. Valamelyik képviselő úrnak születésnapja is lehetett, mert bambi helyett bor volt az asztalon. A lényeg számomra az volt, hogy néhány napra, ingyen szállást kaptam Felsőregmec alatti Aranykalász farmon, majorban.

Másnap gyalogosan indulhattam neki a határnak. Azt a pontot vettem célba, ahol a tervek szerint az ÉZ. elhagyja a határt. Menetsebességből történő jelzésfestés közben ismeretlen erdőben, ismeretlen terepen, elég nehéz egyből rátalálni a helyes útra. Alapos, szisztematikus térképvizsgálattal, majdnem sikerült. Kijutottam a XVII. 47-es határponthoz. Onnan alapozó festéssel kimentem a Alsómihályi sorompóhoz.

Egy újabb Z+ jelzést kell készíteni, mely a majdani határátkelő pontot bekapcsolja az Északi Zöldbe. Hatalmas bozótirtást rendeztem, minden egyes jelzés érdekében. A 47-es határkötőtől a 45-ös közigazgatási határig az Izra patak mentén vezet az út. A határkövek a patakmederben sorakoznak. Az Északi Zöld turistáinak most megkegyelmeztünk, mivel a pataktól néhány méterrel beljebb, jó minőségű út kanyarog. Azon vezettük az utat a 45-ös közigazgatási határig. Az a jó út tovább is vezetne minket a Bükk patak völgyé-

ben, de ott fáról fára festett jelzéseket követve, visszatértem a határnyiladékba. A Csonkás-hegyre kicsit enyhébb emelkedőn lehet felmászni, mint korábban a Tolvaj-hegyre. Itt azonban lépcsősor és korlátok segítenek a kapaszkodásban. A csúcsra felérve, szép erdőben kirándulhatunk, ami később szépen takarított akácosra változik. A takarított részeken érzük el a PT tanösvényt. A tanösvényt állítólag egy sátoraljaújhelyi tanárember készítette diákjaival. Maguk a fára festett „turista jelzéseik” nem túl jó minőségűek, de jól követhetők. Több ismeretterjesztő táblát állítottak ki. Egyet éppen a határsávba. Mindegyik táblájuk botanikai, geológiai ismereteket közölnek, a határsávi tábla kivétel. Az történelmit, mégpedig Trianonról emlékeztetőt. Arccal Szlovákia felé! Honszeretet dolgaiban, az újhelyieket nem félttem.

Jelzéseimen visszatértem a 47-es határkőhöz. Megvizsgáltam a délelőtti alapozó festésemet, rá lehetett festeni már a zöld keresztet. A határsávot elhagyva, sötétedő erdőben, útkereséssel festegtettem vissza magam Felsőregmecre. Este tíz óra volt, mire a majorba értem. A gazdaság nagyhangú kutyáival még a reggeli induláskor jól eljártam, megbokszoltam őket. Most este, kirohantak elélem és jószágos pofájukkal mindenkinél hamarabb üdvözöltek. Kicsit, Keszi kutyáimra emlékeztettek. A majorban dolgozó kérges tenyerű egyszerű emberek, puha pestinek tartottak. A késő estig tartó munkám után, tekintélyem (és talán a becsületem) növekedett szemükben. Még hátra volt a nappól a kajakészítés és a munkám dokumentálása. Alaposan elfáradtam, de legalább, jót haladtam.

Másnap reggel még befejeztem Felsőregmecet. Négy táblát helyeztem el az Árpád-kori műemlék református templomnál. A falun keresztül menve, sűrűn festegtettem. Sok forduló volt, sok

ber. Már hiányolta a Széphalom felől érkező zöld jelzés folytatását. Megnyugtattam, hogy már csak órák kérdése és a zöld jelzés Sátoraljaújhelytől Balassagyarmatig egy egybefüggő, országos jelzéssé változik. Mivel éppen egy szállást kínáló épületből jött ki, én is kérdéssel fordultam hozzá. Olyan árat mondott, hogy azonnal továbbálltam.

Keresztettem a Hegyközbe vezető főutat, átkeltem a Bózsva patakon. Egy nénitől kérdeztem, melyik dűlő út vezet Széphalom felé? Ő egy majoron keresztül menő útra mutatott. Az úton kapu volt. A környéken elbontott kisvasút sínei adták a kupi két oszlopát. Mindkettőt kipingáltam. Beléptem az „idegennek belépni tilos” táblánál a majorba. Kutyák sokasága rohant rám. Sajnos nem volt nálam petárda. Nem vagyok félős, de a sok támadó kutyát azért nem kedvelem. Meglengtettem nekik a szép festékes, sárga vödörömet. Ettől megijedtek, királylányokká változtak és elmentek sálat kötni. Én folytattam a majorbeli utamat az ősszel készített jelzéseim felé. Kerítésre, mindenféle fára festegettem. Tehénrágva-meddőhányók mellett kerülgettem a kétes tócsákat. Kijutottam a mezőre, a Csorba alá. Szemerklő esőben, megtaláltam az őszi jelzéseimet. A majorhoz visszafelé menet, nagy sűrítéssel festegettem. Az eső nem esett nagyon, reménykedtem, hogy a jelzéseim nem mosódnak le. Egy több száz éves akácfára megfestettem az utolsót. Meg is örökítettem. Ez az utolsó jelzéstetésem az Északi Zöld fő útvonalán. Ezután, már csak bekötő utak lesznek. Azokból sem sok hiányzik. Ügyes voltam, csak egy turistaút keletkezett Mikóháza és Széphalom között.

Visszatértem a kocsimhoz az Aranykalász majorba. Kérdés volt, hogy még egy éjszakát hol fogok megszállni. Végül úgy döntöttem, hogy hazautazom. Még a táblahármost kiraktam Mikóháza a főút kereszteződéséhez, majd elindultam haza.

Kép és szöveg
Mályi József, MKE

nyilat készítettem. Lementem a délen csordogáló patakhöz. A háborús emlékmű tetejéről a falu jelenlegi lakói, eltávolították a turul madár szobrát. Bántotta a csőrüket. Egy délre tartó köves úton indultam el Mikóháza felé. A dűlő úton, alig volt fa, alig lehetett bármire is jelzést tenni. Bár ez már nem határnyiladék, mégis az út teljesen egyértelműen vezet Mikóházára. Hamar átértem. Éppen a Rákóczi utcába. Kicsit tartottam attól, hogy a késő őszi jelzésem útját megtalálom-e, hogyan fogok összekötni vele? Mikóházán két zöld jelzés lesz-e, vagy ügyesen egyet készíték? Ahogy egy villanyoszlopra festegettem, megszólított (élbol letegezett) egy régi tsz elnök szerű ember.

Epilógus

Bánhidi Attila elmondása szerint, az Északi Zöld túraprogram gondolata, Szlovákia és Magyarország az Európai Unióhoz való csatlakozását követő határliberalizációs tárgyalások nyomán, érlelődött meg. A mostani hivatalos határátlépő pontok besűrítését először Szlovákia kezdeményezte, majd a magyarok továbbgondolták. Jelen időben, rengeteg új határátlépési pontot terveznek a két ország között. Egy minisztériumi (ICsSzEM) dolgozó felvetése alapján, Bánhidi Attila 2004 őszén, néhány nap alatt kidolgozta a két ország határán (ahol lehetséges) végigvezethető gyalogos túraútvonalat. Az idő rövidsége miatt „Meghívásos pályázatot” írt ki. A pályázatra meghívta a Pilisi Parkerdőt, a Magyar Természetbarát Szövetséget és engem. A legjelentősebb szervezetekkel (pl.: határőrség, nemzeti parkok) ő és felettesei lefolytatták a szükséges tárgyalásokat. A többi nem kevésbé lényegtelen szervezetet írásban értesítette és kérte ki a véleményüket. Voltak, akik válaszoltak, voltak, akik nem. Sok – sok szervezetet kellett közös nevezőt kialakítani. Nem mindegyikkel sikerült. Az idő nagyon kevés volt a pályázat kiírásához és a pénzügyi háttér megteremtéséhez. Óriási munkát vállalt magára Bánhidi Attila.

A meghívott pályázók körében, rám is gondolt Attila. Ez igen megtisztelő volt számomra. Amikor a terveket, a pénzügyi kereteket és a teljesítési határidőt felvázolta, némi gondolkodási idő után, nemet mondtam a feladatra. Attila, mint ha meg sem hallotta volna. Újra és újra, újabb és újabb ötletekkel biztattott engem. Végül is elvállaltam a munkát, más munkám amúgy sem volt.

Induláskor az ötszáz kilométer turistaút megfestésére volt három – négy hónapom. Ez, szinte lehetetlennek látszott. Nem is sikerült. A munkát, eleve legalább tíz hónaposra becsültem.

Sajnos, ahogy már említettem, igen kevés ideje volt Attilának a turistaút alapos, részletes megtervezésére, és sok szervezettel való tárgyalásra. Ehhez képest, rengeteg szakaszt előre bejárt. Az útvonal tekintetében, kevés hibát ejtett. A természetbarát szervezetekkel, önkormányzatokkal, erdészetekkel, vadásztársaságokkal való egyezkedésekre, megegyezésekre nem maradt semmi ideje. Ebből következik, hogy némelyek, bár az első körben kaptak tájékoztató – véleménykérő levelet, a későbbiekben már nélkülük haladt az Északi Zöld ügye. Voltak, akik ezt zokon vették, sőt, keményen Attila ellen fordultak. Persze Attilát közvetlenül nem tudták bántani, hát ártottak az Északi Zöldnek ott, ahol csak tudtak. Nekem is. Mivel már az elején látható volt némi ellenérzés, javasoltam az Egyesület (MKE) vezetőségének, hogy ne szálljon bele a

Zöld kialakítási munkáiba. Mivel az egyesület tagságában hál' Istennek, sok barátom van, alig tudták visszatartani magukat attól, hogy eljöjjenek nekem segíteni. Igen, sokan eljöttek nekem segíteni. A legtöbbet Victor Mónika, majd Nagy Péter, Orbán Imre, Doma Gyuri, Doma Petra, Mérari Robi, Jeszenszky Géza, Mocsári László (Lápi bácsi), Juhász Gábor. Ez úton is hálásan köszönöm Nekik.

A jelzésfestő munkáért pénzt kaptam, fizetést. (Aki kíváncsi a részletekre, annak szívesen feltárom részletesen.) Eleinte, tisztességes fizetésnek látszott. A munka elhúzódása és a költségek (pl. üzemanyagár) emelkedése miatt, már a félúton anyagi gondjaim támadtak. Attila próbált segíteni ott, ahol tudott. Többszöri közbenjárásával, legalább a fő útvonalat, sikerült befejezmem.

A pénz elfogyott. Elment adóra, üzemanyagra, fa – és festékanyagra, az adott időre vonatkozó könyvelői és egyéb járulékos költségekre. Másra nem jutott. Ahhoz, hogy enni, néha fizetős helyen szállni tudjak, más forrásokat is fel kellett használnom. Tehát, nyugodtan állíthatom, hogy pénzügyi értelemben, veszteséges vállalkozás volt az Északi Zöld. Bár úgy is fogalmazhatnék, hogy a költségeim kifizetésén túl, valóban „társadalmi munkában” végeztem az egészet. Más értelemben viszont nyereséges volt. Emiatt íródik ez az összegzés.

Az Északi Zöld nyereségessége

Rengeteg emberrel ismerkedhettem meg, a juhászoktól a polgármesterekig. Eddigi életem során, egyre inkább, az emberek egymástól való elhidegülését tapasztaltam. Mindenki bezárkózik, másokat bánt. Magyarországon már nincsenek, akik régi szokás szerint befogadják a vándorokat (sokszor joggal). Most a jelzésfestésnél, szinte minden találkozásom erre a félelmemre cáfolt rá! Aki máskor sündiszónó, most jóindulatú, befogadó volt. Már, ezekért a találkozásokért megérte! (Pl.: Cered polgármestere - Czene Árpád, Hídvégardó polgármestere – Matusz Tamás, Hidasnémeti határőr-kirendeltség vezetője – Bártfai Zsolt parancsnok, stb.)

Fizetett munka ürügyén, bejárhattam Magyarország egy nagyobbacska részét. Sok szép részét. Olyan részeket, amit idáig csak a határőrök láthattak. Több, min tíz hónapot voltam távol a városoktól, tévétől, rádiótól, újságoktól, a pénz mocskos világától. (Sajnos két nap a városban – minden szépet feledtet...) Mindennapi kapcsolatban voltam az erdővel, a természet erőivel (szél, eső, hó, hideg – meleg). Láttam sok – sok virágot, őzet, szarvast, vaddisznót. Hallgattam a madarak énekét, miközben irtottam a bozótot, festettem a jelzéseket, lyukakat fúrtam akácfa oszlopoknak, eső miatt sokszor nem haladtam, eláztam, a sárban elakadtam az autóval. Mindezeket sokszor barátokkal közösségekben. Nos, ez nagy ajándék volt nekem! És ezt a lehetőséget, ezt a munkát, köszönöm a munkaadómnak, Bánhidi Attilának.

Jó túrázást mindenkinek az Északi Zöld bejárásakor!

Mályi József